

Výkon rodičovství homosexuálními, transsexuálními a intersexuálními osobami

*Akreditace Ministerstva vnitra České republiky
Akreditace Ministerstva práce a sociálních věcí*

Parametry kurzu

Místo Triniti Office Center, Trnitá 491/3, Brno

Lektor JUDr. Ing. Radovan Dávid, Ph.D.

Termín 15. prosince 2020, 9.00 - 15.00

Cena 1 990 Kč (Pro úředníky ÚSC osvobozeno od DPH, pro ostatní plus DPH 21 %)

Cíle kurzu

Výkon rodičovství je jak právní úpravou, tak teorií tradičně svěřován do rukou **dvou rodičů**, jimiž jsou vždy **dvě osoby opačného pohlaví**, které jsou jednoznačně vymezitelné, jak podle biologických znaků, tak i **sociální role**. Moderní teorie rodinného práva nejen v České republice se však začíná potýkat se **společenskou potřebou právního uspořádání** ze statistického pohledu atypických případů lidské **homosexuality, transsexuality a rovněž intersexuality**. Jakkoliv lze argumentovat statistickou menšinou, či přímo výjimečností těchto případů, **nelze potřebnost jejich právní regulace bagatelizovat**. Ústavní principy, zejména právo na rodičovství, totiž nelze limitovat ani sexuální orientací, ani zdravotním stavem člověka. **Nabízený kurz se proto soustředí na vazby rodičovství a homo-, trans- a intersexuality**, avšak přísně výlučně z právního pohledu. Podstatě uvedených jevů se kurz bude věnovat pouze v rámci uvedení do problematiky a následného poskytnutí jejich definice. Cílem proto nebude hodnocení výchovných kompetencí člověka. **Cílem nabízeného kurzu naopak je naučit se definovat lidskou homo-, trans- a intersexualitu** pro následnou analýzu právní úpravy, kriticky **analyzovat současný stav právní úpravy** a předložit úvahy de lege ferenda, **analyzovat právní postavení homosexuálního rodiče** a poukázat na skutečnost, že **právní úprava nevychází ze sexuální orientace, nýbrž ze skutečnosti, v jakém právním svazku osoba vystupuje**, analyzovat **právní postavení transsexuálního rodiče**, zejména ve vazbě na § 29 občanského zákoníku o **změně pohlaví**, analyzovat **právní postavení transsexuálního rodiče** a poukázat na **absenci explicitního právního postavení řešení hermafroditních osob**, vymezit legální **možnosti osvojení homo-, trans- a intersexuální osobou** v kontextu **zkoumání nejlepšího zájmu dítěte**, komparovat českou úpravu se zahraniční, zejména německou, a provést **exkurz do matričního zákona** s poukazem na současné legislativní nedostatky rodného listu. Závěr bude věnován konzultacím. Dotazy, na něž by měl být kurz především zaměřen, lze posílat (max. 3 pracovní dny před konáním kurzu) na kontaktní e-mail **david@kolumbuspm.cz**.

- **Právní, biologické a sociální rodičovství**
 - o V teorii rodinného práva se vedle právního rodičovství vycházejícího z pravidla, že matka je vždy jistá, resp. ze tří zákonných domněnek otcovství, operuje rovněž s rodičovstvím biologickým a sociálním. Biologická realita je zkoumána např. v rámci znaleckého dokazování DNA testem, sociální rodičovství naopak hraje významnou roli při určování nejlepšího zájmu dítěte. V důsledku této diferenciaci nelze vyloučit, že dítě může mít právně více než dva rodiče, přičemž rovněž nelze vyloučit, že rodiči bude více matek a více otců, příp. výlučně osob stejného pohlaví. S ohledem na současný stav biomedicíny nelze vyloučit, že člověk nebude moci být jednoznačně identifikován jako muž nebo žena. V této souvislosti budou analyzovány nedostatky současné druhé části zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, která na uvedené jevy nijak nepamatuje.
- **Transgender v českém právu, právo na pohlavní identitu**
 - o Pohlavní identifikace patří k vlastnostem neoddelitelně spjatým s člověkem, a zároveň vlastnostem, které jsou natolik interní pro každého jednotlivce, že odlišné jednání s lidmi pro jejich pohlavní identifikaci může narušovat jejich lidskou důstojnost. Z těchto důvodů, obecný zákaz diskriminace dle čl. 3 odst. 1 Listiny chrání také pohlavní identifikaci. Kurz se rovněž soustředí na možnost změny pohlaví v České republice, a to jak z pohledu soukromého, tak i veřejného práva. Diskutována bude zejména otázka sterilizace a následné nemožnosti reprodukce.
- **Homosexuální rodič**
 - o Současná soukromoprávní úprava neumožňuje zkoumání sexuální orientace fyzické osoby, natož rodiče konkrétního dítěte, nicméně lze obecně předpokládat, že osoby vstupující do manželství jsou heterosexuální, zatímco osoby vstupující do registrovaného partnerství naopak homosexuální orientace. Vedle toho však teorie rodinného práva rozeznává rovněž tzv. kohabitaci, neboli nesezdané soužití, u něž tato externí potenciální identifikace nepřichází v úvahu. Kurz se v této části soustředí na legální možnosti stát se rodičem, zejména standardním biologickým způsobem soulože muže a ženy a rovněž cestou asistované reprodukce. Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, trvá na možnosti pouze společné léčby neplodného páru muže a ženy. Detailní analýza bude rovněž věnována zákonu č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů, zejména ustanovením zaměřeným na podílení se druhého partnera na péči o přirozeného potomka prvního partnera, resp. možnostem osvojení. Poukázáno bude zejména na dřívější rozhodovací praxi Ústavního soudu, který do právní úpravy nálezem sp. zn. Pl. ÚS 7/15 přímo zasáhl. Kurz se rovněž soustředí na otázku, zda při zkoumání nejlepšího zájmu dítěte lze zkoumat pohlaví, sexuální identitu a sexuální orientaci rodiče, příp. osvojitele (adoptivního rodiče).
- **Transsexuální rodič**
 - o Právní podstata transsexuality vychází z jediné právní skutečnosti, kterou je změna pohlaví. Občanský zákoník uvedený jev rozeznává teprve od roku 2014, kdy však pouze § 29 uvádí, že změna pohlaví nemá žádný dopad na statusové nebo majetkové aspekty, s jedinou výjimkou v podobě zákonného zániku manželství a registrovaného partnerství. Kurz se rovněž soustředí na další aspekty uvedeného jevu, zejména na zápisy do knihy narození, řešení otázky, jaký status náleží rodiči po změně pohlaví, jak posuzovat nejlepší zájem dítěte, práva nového manžela nebo registrovaného partnera rodiče po změně pohlaví apod. Kurz se rovněž soustředí na otázku, zda při zkoumání nejlepšího zájmu dítěte lze zkoumat pohlaví, sexuální identitu a sexuální orientaci rodiče, příp. osvojitele (adoptivního rodiče).

- **Intersexuální rodič**
 - o Intersexualita je úzce spojena s biologickým termínem hermafroditismus, kdy jedinec v důsledku chromozomální poruchy disponuje jak ženskými, tak i mužskými reprodukčními orgány. V případě jejich biologické schopnosti nelze vyloučit možnost zplodit, donosit či porodit biologického potomka (včetně případné asistované reprodukce), druhou možností je pak možnost případného osvojení. Současná právní úprava nepamatuje na možnost, že by fyzická osoba mohla být současně obojího pohlaví. I tyto výjimečné situace by však měly být právně regulovány, neboť řada právních předpisů genderově přísně mužství nebo ženství rozlišuje - typicky manželství vs. registrované partnerství, mateřství vs. otcovství, asistovaná reprodukce apod. Poukázáno bude zejména na dřívější australskou a současnou německou praxi, které uznaly existenci tzv. třetího pohlaví. I zde se kurz rovněž soustředí na otázku, zda při zkoumání nejlepšího zájmu dítěte lze zkoumat pohlaví, sexuální identitu a sexuální orientaci rodiče, příp. osvojitele (adoptivního rodiče).
- **Rozbor judikatury**
- **Diskuse**

Lektor kurzu

JUDr. Ing. Radovan Dávid, Ph.D.

asistent soudce Ústavního soudu a lektor na Právnické fakultě Masarykovy univerzity se čtrnáctiletou praxí v oblasti vzdělávání úředníků, autor řady odborných českých a zahraničních publikací, autor učebnice rodinného práva a komentářů k občanskému zákoníku, občanskému soudnímu řádu, exekučnímu řádu a zákonu o zvláštních řízeních soudních, člen Světové organizace pro rodinné právo